

УДК 339.564 (477.83)

Міхель Р.В., к.е.н.

Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України

ЗМІНИ У СТРУКТУРІ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ДІЇ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

У статті проаналізовано динаміку змін структури експорту та імпорту товарів Львівської області до країн ЄС упродовж 2011-2015 рр. Виявлено пріоритетні товарні групи експорту. Визначено основних підприємств експортерів у відповідному виді економічної діяльності. Проаналізовано динаміку імпорту країн ЄС з України відповідно до основних товарних груп експорту Львівської області та визначено потенційних країн-партнерів для експортерів Львівщини.

Ключові слова: експорт, імпорт, Львівська область, товарна структура, ЄС.

Mikhel R.

CHANGES IN EXPORT AND IMPORT OF INDUSTRIAL GOODS OF LVIV REGION UNDER THE CONDITIONS OF FREE TRADE AREA BETWEEN THE EU AND UKRAINE

The article analyzes the dynamics of exports and imports structure of trade between Lviv region and the EU during 2011-2015. The study reveals main commodity groups of export and determines main producers of these goods in Lviv region. The research analyzes the dynamics of imports of the EU Member States from Ukraine by major commodity groups of exports of Lviv region and identifies the potential partner countries for Lviv region's exporters.

Keywords: export, import, Lviv region, commodity structure, EU.

Міхель Р.В.

ИЗМЕНЕНИЯ В СТРУКТУРЕ ЭКСПОРТА И ИМПОРТА ПРОМЫШЛЕННОЙ ПРОДУКЦИИ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ В УСЛОВИЯХ ДЕЙСТВИЯ ЗОНЫ СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛИ МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ЕС

В статье проанализирована динамика изменений структуры экспорта и импорта товаров Львовской области в страны ЕС в течение 2011-2015 гг. Выявлены приоритетные товарные группы экспорта. Определены основные предприятия-экспортеры в соответствующем виде экономической деятельности. Проанализирована динамика импорта стран ЕС с Украины в соответствии с основными товарными группами экспорта Львовской области и определены потенциальные страны-партнеры для экспортеров области.

Ключевые слова: экспорт, импорт, Львовская область, товарная структура, ЕС.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. З огляду на геополітичний, гео економічний та історичний європейський статус України, Європейський Союз (ЄС) є найважливішим партнером України (ЄС займає третину ринку України). Він також є основним джерелом прямих іноземних інвестицій, що надходять в Україну. З огляду на це, метою розвитку зовнішньоекономічних відносин України з ЄС є забезпечення економічної інтеграції господарства України у загальноєвропейський економічний простір. Це значною мірою залежить від реалізації положень Угоди про асоціацію між ЄС і Україною.

Серед областей Західного регіону Львівська область є одним із лідерів експорту в країни ЄС (частка експорту Львівської області в країни ЄС у 2015 році в загальному експорті області становила 71,9%), що не дивно з огляду на її географічну близькість до

кордону з ЄС. Окрім того, область входить в п'ятірку областей України за обсягами експорту та у трійку – за обсягами імпорту [4]. Тому, підписання Угоди про асоціацію України з ЄС створило додаткові можливості для розвитку експортного потенціалу області.

Львівська область має відносно добре диверсифіковану економіку, зорієнтовану на сферу послуг. Добувна промисловість і сільське господарство становлять відносно малу частку в економіці, що вказує на незначну кількість мінеральних ресурсів та родючих сільськогосподарських земель в області, порівняно з іншими областями України. Показник зайнятості в переробній промисловості становив 15% у 2014 році [5], що теж свідчить про більшу орієнтацію Львівської області на сферу послуг, а не на виробництво товарів. Однак 15% зайнятості в переробній промисловості досить для того, щоб вважати випуск у цьому виді економічної діяльності важливою складовою економіки області. Промисловість як галузь матеріального виробництва є головним акцептором для втілення досягнень науки і техніки. Майже всі технологічні інновації матеріалізуються промисловістю або мають промислову основу [6, с. 101] Саме тому розглядаючи структуру експорту та імпорту Львівської області ми сконцентруємо увагу на експорті та імпорті промислової продукції.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблемам потенційних вигод від набуття Україною асоціації з ЄС приділяють увагу такі українські вчені-економісти, як В. Геєць, І. Новак, В. Пятницький, О. Савицький, С. Деденко, К. Січкаренко, О. Сушко, Т. Шинкоренко та ін. Дослідженням різних аспектів економічного розвитку Львівської області займалися такі науковці, як В. Борщевський, М. Долішній, С. Іщук, А. Мокій, Д. Олійник, О. Шевченко, В. Шевчук, І. Школа та інші.

Так, зокрема Т. Шинкоренко та О. Білоцерківець досліджуючи структурні диспропорції українського експорту товарів до країн ЄС зауважують, що реальна експортна політика України не була зорієнтована на посилення присутності українських виробників на ринку країн ЄС [9]. Колективом науковців Національного інституту стратегічних досліджень проаналізовано сучасний стан конкурентоспроможності західних регіонів України (на прикладі Львівської області) та виявлено структурно-системні характеристики, оцінено просторово-секторальну конкурентоспроможність регіону [1]. Попри актуальність питання зовнішньоекономічних зв'язків України з ЄС в умовах дії зони вільної торгівлі, оцінка динаміки та структури експортно-імпортних операцій Львівської області з країнами ЄС залишається поза увагою багатьох учених-економістів, що й зумовило актуалізацію теми дослідження.

Ціллю статті є проведення оцінки динаміки зміни структури експорту та імпорту Львівської області в умовах дії ЗВТ між Україною та ЄС. *Об'єктом* аналізу є товарна структура експорту та імпорту Львівської області до держав-членів ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для України ринок ЄС завжди відігравав важливе значення, проте за обсягами зовнішньоторговельних операцій все ж поступався країнам СНД. Проте, починаючи з 2013 року частка ЄС в експорті та імпорті України стабільно зростала, натомість частка торгівлі з країнами СНД навпаки зменшувалася. У 2012 році частка експорту України в країни СНД становила 37%, а у 2015 році – 24%, тоді як частка імпорту з країн СНД у 2012 році займала 37% імпорту України, а у 2015 році – 28%. Для порівняння частка експорту товарів України в ЄС в 2012 році становила 25%, а у 2015 році – уже 34%. На 10% зросла й частка імпорту з країн ЄС: у 2012 році частка становила 31%, а у 2015 році – 41% [3].

На відміну від України, у Львівській області ринок ЄС завжди домінував у структурі як експорту, так і імпорту (71,9% та 65,7% у 2015 році відповідно) (табл. 1). В

першу чергу цьому сприяє географічна близькість Львівської області до кордону з ЄС та міцні торговельні зв'язки з державами-членами ЄС – зокрема Польщею. Водночас частка експорту та імпорту області у структурі експорту та імпорту України була доволі низькою (6,7% та 7,7% відповідно), порівняно, наприклад, із Дніпропетровською областю (10,4%), яка географічно є більш віддаленою.

Таблиця 1

Частка експорту та імпорту товарів Львівської області у загальному експорті та імпорті товарів України, %

Частка	2011	2012	2013	2014	2015
Експорт товарів до експорту товарів України	1,8	1,9	2,0	2,4	3,2
Експорт в ЄС області до експорту області	64,1	55,7	67,2	72,3	71,9
Експорт в ЄС області до експорту в ЄС України	4,3	4,4	5,2	5,6	6,7
Імпорт товарів до імпорту товарів України	3,3	3,9	4,0	3,5	4,5
Імпорт в ЄС області до імпорту області	71,0	55,0	55,0	71,4	65,7
Імпорт в ЄС області до імпорту в ЄС України	7,6	7,0	7,1	7,1	7,7

Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [4].

Якщо розглядати динаміку експорту та імпорту товарів Львівської області та України, то бачимо, що хоч Львівська область і слідувала загальноукраїнським тенденціям, проте загальний спад експорту не був таким стрімким, як загалом по Україні (див. табл. 2), чому сприяли вже добре налагоджені торговельні зв'язки із ЄС. Скорочення експорту української продукції відбулося за всіма складовими видів промислової діяльності: добувної, переробної промисловості, а також постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря.

Таблиця 2

Динаміка експорту та імпорту товарів України та Львівської області, %

	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Експорт товарів України</i>	33,2	0,3	-8,1	-13,5	-29,3
Експорт товарів в країни ЄС	38,3	-5,2	-2,2	2,6	-23,4
Експорт товарів в країни СНД	39,8	-3,6	-13,0	-31,3	-47,5
Експорт товарів в інші країни світу	23,5	8,5	-7,2	-8,5	-21,4
<i>Імпорт товарів України</i>	34,3	2,6	-8,8	-28,2	-31,1
Імпорт товарів в країни ЄС	33,0	3,0	2,8	-21,3	-27,2
Імпорт товарів в країни СНД	39,4	-7,4	-19,2	-37,7	-39,4
Імпорт товарів в інші країни світу	26,8	21,9	-6,4	-24,6	-27,3
<i>Експорт товарів Львівської області</i>	23,4	11,8	-3,9	1,1	-7,6
Експорт товарів в країни ЄС	18,7	-2,8	15,9	8,7	-8,1
Експорт товарів в країни СНД	28,5	18,2	-2,0	-20,6	-40,2
Експорт товарів в інші країни світу	40,5	71,6	-60,6	3,5	70,5
<i>Імпорт товарів Львівської області</i>	57,9	5,3	-21,3	-6,9	-41,4
Імпорт товарів в країни ЄС	22,2	5,4	2,1	-14,3	-39,0
Імпорт товарів в країни СНД	234,5	-0,6	-65,8	36,7	-74,0
Імпорт товарів в інші країни світу	39,7	21,7	-12,9	-11,6	-7,0

Джерело: складено автором на основі даних Головного управління статистики Львівської області та Державної служби статистики України та [3; 4].

Дещо відмінною була динаміка експорту Львівської області та України в країни ЄС. Зокрема експорт товарів Львівської області в країни ЄС упродовж 2011-2014 років демонстрував зростання (за винятком 2012 року, коли спостерігався незначний спад). У

2015 році Львівська область, слідуючи за загальноукраїнськими тенденціями, дещо скоротила свій експорту до країн ЄС (на 8,1%, порівняно з 2014 роком). Експорт товарів Львівщини в країни СНД, як і України загалом, почав скорочуватися у 2012 році.

Т. Шинкоренко та О. Білоцерківець зазначають, що чинниками, що нівелювали позитивні потенційні можливості розширення українського експорту до ЄС-28 у результаті посилення цінової конкурентоспроможності, були, по-перше, повільне післякризове зростання економіки Євросоюзу, особливо в окремих країнах-партнерах, по-друге, несприятлива кон'юнктура світових ринків, суттєве погіршення умов торгівлі, падіння світових цін на продукцію товарних груп традиційного українського експорту (продукція металургії, хімічної промисловості, сільського господарства), по-третє і основне, позаекономічні чинники (зокрема, політична криза та нестабільність на сході країни) [9, с. 6].

Скорочення імпорту Львівської області слідувало за загальноукраїнськими тенденціями, проте саме падіння обсягів у Львівській області було більш стрімким. Так, імпорт області з країн СНД почав падати починаючи з 2012 року, причиною чого був початок торговельних війн з Російською Федерацією. Водночас імпорт області з країн ЄС характеризувався змінними тенденціями упродовж 2011-2013 рр. та спадом у 2014-2015 рр. Ймовірною причиною падіння обсягів імпорту була девальвація гривні на фоні розгортання політичної та економічної кризи в Україні.

Структура експорту Львівської області до держав-членів ЄС у 2011-2015 роках була схожою до структури експорту України, проте менш диверсифікованою (табл. 3). Домінантною складовою експорту товарів у Львівській області до держав-членів ЄС упродовж 2011-2015 років була група XVI - машини, обладнання, механізми та електротехнічне обладнання (середньорічне значення частки становило 34,4%). Основним представником групи XVI були електричні машини (середньорічне значення їх частки в групі становило 93,5%).

Таблиця 3

Динаміка структури експорту промисловості Львівської області до ЄС

Товарні групи	2011	2012	2013	2014	2015
I. Продукти тваринного походження	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
II. Продукти рослинного походження	2,8	3,5	4,8	4,3	6,3
III. Жири та олії тваринного / рослинного походження	2,5	9,8	1,4	3,1	3,4
IV. Готові харчові продукти	2,2	6,3	17,3	12,3	5,2
V. Мінеральні продукти	3,2	0,0	0,0	0,0	0,1
VI. Продукція хімічної промисловості	1,8	1,3	1,2	1,8	1,1
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена	2,8	3,0	3,6	3,3	3,7
IX. Деревина і вироби з деревини	11,0	8,7	7,0	10,7	11,6
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	1,6	1,8	2,0	1,7	1,3
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	22,7	19,1	16,0	16,1	16,1
XII. Взуття, головні убори, парасольки	1,7	1,6	1,4	1,2	0,9
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	0,8	1,3	1,3	1,1	1,2
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	2,5	1,7	1,9	1,8	1,8
XVI. Машини, обладнання та механізми	36,1	32,8	34,1	34,1	34,8
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати	0,3	0,8	0,2	0,1	1,6
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	0,2	0,4	0,2	0,1	1,2
XX. Різні промислові товари	7,2	7,3	7,3	7,6	9,2

Джерело: складено автором на основі даних Головного управління статистики Львівської області [3].

На другому місці – текстильна продукція (група XI), однак вже упродовж 2011-2013 рр. її частка зменшилася на 6,6%, порівняно з 2011 роком (із 22,7% у 2011 р. до 16% – в 2013 р.). Основна частина експорту групи XI була представлена одягом і додатковими речами до одягу (трикотаж і текстиль). Інші важливі товарні групи займали такі частки у структурі експорту промислової продукції Львівської області: деревина і вироби з деревини (середньорічне значення 9,8%) та різні промислові товари (7,7%). Основним представником групи XX були меблі, частка експорту яких у групі становила 61% у 2015 році.

Натомість позитивні зміни відбулися у експорті продуктів рослинного походження (II) (частка зросла на 3,5% (до 6,3% проти 2,8%) та різних промислових товарів (XX) (їх частка зросла на 2% (до 9,2% проти 7,2%). Основна частина експорту групи II була представлена насінням і плодами олійних рослин (частка у групі становила 65,5%), які не потребують дозволів з боку ЄС.

Вартою уваги є також група готових харчових продуктів, експорт якої коливався упродовж 2011-2015 рр. Зокрема, у цій групі товарів відбувалися і внутрішні зміни, наслідком яких стало домінування у різні роки експорту залишків і відходів харчової промисловості (у 2011 р. їх частка у групі становила 33%, а в 2015 р. – 58%) та продуктів переробки овочів (78% у 2014 р.). За аналізований період також значно зменшилася частка експорту цукрових і кондитерських виробів із цукру (у 2011 році їх частка становила 14% від експорту готових харчових продуктів, тоді як у 2015 році вона зменшилася на 11,6%). Зменшення частки готових харчових продуктів зумовлене не лише використанням квот (зокрема на соки, оброблені томати та цукор), але і тенденцією падіння цін на ці продукти на європейському ринку.

Сумарно вищезгадані товарні категорії у загальній структурі експорту товарів мали тенденцію до зростання на 5,3%: з 80% в 2011 році до 85,3 % в 2015 році. В структурі експорту України до держав-членів ЄС, окрім перелічених товарних груп, також були представлені жири та олії тваринного або рослинного походження (частка у 2015 р. становила 18,2%), мінеральні продукти (11%, проте порівняно із 2011 роком частка зменшилася вдвічі) та недорогоцінні метали і вироби з них (24,3%).

У структурі імпорту незначні зміни відбулися у більшості з товарних груп упродовж 2011-2015 рр. (табл. 4). Так, у 2015 році зросла частка машин, обладнання та механізмів як у імпорті області (з 16% у 2011 році до 23,6%). У 2015 році також збільшився імпорт текстильних матеріалів (XI) (частка зросла на 4%, порівняно з 2011 роком). Негативних змін зазнав імпорт мінеральних продуктів, зокрема палива мінерального, нафти і продуктів нафтопереробки, який спершу відзначався стрімким зростанням до 2014 року (з 17,3% в 2011 р. до 27,6% в 2014 р.). Це було обумовлено потребою у диверсифікації імпорту цього виду промислової продукції. Проте в 2015 році їх частка різко скоротилася до 2,6% за рахунок переорієнтації на інші зовнішні ринки, скорочення споживання та запасів нафти (на 4,5% та 21,3% відповідно) [2].

Незмінними у 2015 році, порівняно із 2011 роком залишилися частки полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них (11,7%) та недорогоцінних металів та виробів з них у експорті області (10,9%). Частки вище перелічених товарних груп у структурі імпорту товарів у Львівській області в 2015 році займали 86,9% (що на 3,3% менше ніж у 2011 році).

Таблиця 4

Динаміка структури імпорту промисловості Львівської області з ЄС

Товарні групи	2011	2012	2013	2014	2015
I. Продукти тваринного походження	6,5	11,9	6,0	4,0	3,3
II. Продукти рослинного походження	4,5	5,0	4,1	3,2	3,7
III. Жири та олії тваринного / рослинного походження	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3
IV. Готові харчові продукти	4,4	4,5	5,5	5,5	6,0
V. Мінеральні продукти	17,5	21,9	24,8	27,6	2,6
VI. Продукція хімічної промисловості	6,5	6,6	7,0	5,8	6,4
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	11,8	9,4	9,1	8,8	11,7
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена	0,8	0,9	1,6	3,0	4,3
IX. Деревина і вироби з деревини	1,8	1,1	1,1	0,9	0,8
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	5,9	5,1	5,6	5,3	5,9
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	9,1	7,7	7,9	8,4	12,6
XII. Взуття, головні убори, парасольки	0,2	0,2	0,3	0,2	0,4
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	2,6	2,6	2,9	2,4	2,4
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	6,4	4,6	4,4	3,6	10,9
XVI. Машини, обладнання та механізми	17,7	13,2	15,5	17,4	23,6
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати	2,7	3,7	2,5	1,7	2,7
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	0,4	0,4	0,7	0,8	0,9
XX. Різні промислові товари	0,9	0,9	1,0	1,2	1,4

Джерело: складено автором на основі даних Головного управління статистики Львівської області [3].

Таким чином, проаналізувавши динаміку товарної структури експорту та імпорту Львівської області можемо стверджувати, що упродовж 2011-2015 рр. відбулися незначні зміни. Найбільшим експортним потенціалом у Львівській області володіють групи товарів, які належать до таких видів переробної промисловості, як виробництво електричного устаткування, оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини, текстильне виробництво, виробництво одягу та виробництво харчових продуктів (у 2014 році частка група готових харчових продуктів у експорті становила 12,3%) (табл. 5).

Таблиця 5

Основні підприємства-експортери, що забезпечують виробництво товарних груп у Львівській області

Виробництво електричного устаткування	Виготовлення виробів з деревини та виробництво меблів	Текстильне виробництво та виробництво одягу	Виробництво харчових продуктів
<ul style="list-style-type: none"> ТзОВ «ЛЕОНІ Ваерінг Системс УА ГмбХ (виробництво кабелю та кабельних мереж для автомобільної промисловості), ТзОВ «Електроконтакт Україна» (електрична кабельна продукція для автомобілів), ТзОВ «ОДВ-Електрик» (електричне та електронне устаткування для авто-транспортних засобів). 	<ul style="list-style-type: none"> ВАТ «Меблевий комбінат «Стрий» (виробництво меблів); ТзОВ «Кроно-Україна» (плити деревостружкові ламіновані); ТзОВ «СОКМЕ» (виробництво меблів); Дрогобицьке меблеве підприємство УТОГ «Карпати» (виробництво меблів). 	<ul style="list-style-type: none"> ТзОВ «Бадер-Україна» (виробництво чохлів для автомобільних сидінь), Дочірнє підприємство «Датський текстиль» компанії «ПВН Холдінг А/С (Данія)» (полотно трикотажне, чохла на матраци і подушки); ТДВ «ЛЬВІВСЬКИЙ МАЯК» (пошиття верхнього жіночого та чоловічого одягу на експорт) ТЗДВ «Весна-Захід» (пошиття швейних виробів) 	<ul style="list-style-type: none"> ПП «ОККО-Бізнес» (сік яблучний, льон-сирець, масло вершкове, сир, сухе знежирене молоко, олія, соя); Т.В.Fruit (спеціалізується на виробництві соків прямого віджиму під ТМ Galicia); ПП «ОККО-Нафто-продукт» (сік яблучний, соя); «Оліяр» (олія); ПП «Торговий дім «Майола» (олія соняшникова).

Джерело: складено автором на основі даних Львівської торгово-промислової палати [7].

Серед країн ЄС, у 2015 році Львівська область найбільше експортувала в Польщу (22%), Німеччину (11,3%), Чехію (6,8%) та Данію (5,8%). Однак, для цих країн експорт товарів України загалом у 2015 році не перевищував й 3% у Польщі та Чехії, та не досягав і 1% у Німеччині та Данії [10]. Водночас, з підписанням Угоди про асоціацію з ЄС, Україна та Львівська область, зокрема, може розраховувати на збільшення обсягів експорту та розширення його географії. Зокрема розглянемо, імпорт країн ЄС з України за основними товарними групами експорту Львівської області у 2015 році (табл. 6).

Таблиця 6

Частка України в імпорті ЄС (за товарними групами), %

Країна-імпортер Товарна група	Австрія	Бельгія	Чехія	Естонія	Франція	Греція	Угорщина	Литва	Польща	Португалія	Румунія	Словаччина	Латвія
(12) Насіння і плоди олійних рослин	20	14	8	19	25	22	6	15	29	20	11	8	
(15) Жири та олії рослинного і тваринного походження	22	6	38	15		8	7	15	74	22	25	50	
(20) Продукти переробки овочів	7			6				7	14				
(23) Залишки і відходи харчової промисловості				7	13			23	10			15	
(44) Деревина і вироби з деревини	22	10	30				66	22	37		57	57	
(61-62) Одяг і додаткові речі до одягу (трикотаж і текстиль)				16			42	17			21		47
(94) Меблі								7					10

Джерело: складено автором на основі даних Євростату [10].

З таблиці 6 бачимо, що доволі багато країн ЄС імпортують з України товари, на експорті яких спеціалізується Львівська область. Зокрема, якщо розглядати динаміку імпорту України з країн ЄС цих товарних груп, то більшість із зазначених вище країн нарощували обсяги імпорту. Це, значною мірою, пов'язано із частковою імплементацією Угоди про асоціацію з ЄС, яка пов'язана із наданням односторонніх преференцій українським експортерам застосування яких розпочалось з 23 квітня 2014 року, одразу після підписання Угоди і діяло до 31 грудня 2015 року. Так, частка імпорту насіння і плодів олійних рослин з України, порівняно з 2011 роком зросла у Австрії (на 10%), жирів та олій рослинного і тваринного походження – у Кіпру (на 35%), Польщі (на 20%), деревини і виробів з деревини – у Бельгії (на 5%), Угорщини (на 6%), Португалії (на 16%), Словаччини (на 14%), одягу і додаткових речей до одягу (трикотаж і текстиль) – у Латвії (на 34%). Варто також зауважити, що основна стаття експорту Львівської області – електричні машини, займає незначну частку в імпорті країн ЄС (найбільшу частку у 2015 році Україна займала в імпорті Угорщини – 5%, Литви – 4% та Словаччини – 3%).

Тому, потенційними ринками збуту товарів можуть стати Австрія, Бельгія, Естонія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина та Угорщина. Вигідне географічне положення Львівської області відкриває потенційні можливості для налагодження експорту продукції у зазначені країни. Особливо актуальним це є для виробників-експортерів насіння та плодів олійних рослин, жирів та олій рослинного і тваринного походження, а також деревини, які не мають тарифних та нетарифних обмежень. Із повноцінним входом в дію умов ЗВТ з 1 січня 2016 року, ринок ЄС відкрився і для експортерів продуктів переробки овочів (які упродовж 2015 року сплачували, наприклад, 14,5% преференційне мито (а раніше мито становило 18%) для експорту яблучних соків), залишків і відходів харчової промисловості (зокрема, ще до 1 січня 2016 року експортери кукурудзяного борошна сплачували квоту в розмірі 44 євро за

1000 кг борошна), а також одягу і додаткових речі до одягу (преференційне мито на експорт яких упродовж 2015 року складало 9,6%) [11].

В результаті удосконалення Україною свого бізнес-законодавства, правил і процедур, торгівля з Україною буде схожа на торгівлю з будь-якою іншою державою-членом ЄС, що в свою чергу зменшить витрати у торгівлі (мита, норми і т.п.). Компаніям, які хочуть торгувати з Україною більше не буде необхідно вивчати, яких правил вони повинні дотримуватися, як вони відрізняються від норм ЄС і яким чином вони можуть отримати сертифікат відповідності. Ліквідація більшості тарифів на торгівлю між Україною та ЄС сприятиме подальшому зниженню вартості торгівлі, що призведе до збільшення обсягів торгівлі.

Перші роки адаптації до поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі можуть бути складними в деяких сферах. І це не дивно, з огляду на те що системні перетворення завжди призводять до короткострокових втрат для деяких з них. Однак ми переконані в тому, що з плином часу, нові технології призведуть до підвищення продуктивності праці; підвищення заробітної плати і зростання, разом з новими можливостями працевлаштування, як ми вже бачили, наприклад, в Польщі та країнах Балтії. Завдяки ЗВТ українські виробники зможуть ефективно конкурувати і виграти місце на європейському ринку, знайти свою нішу і просувати високоякісну українську продукцію за хорошою ціною. Вітчизняні споживачі, у свою чергу, матимуть доступ до високоякісних європейським товарам в Україні за нижчими цінами.

Безсумнівним недоліком з точки зору нарощення експортного потенціалу як України, так і Львівської області є невідповідність обладнання та технологій сучасному рівню розвитку, що негативно відображається на витратах, показниках якості й технічних параметрах продукції, а отже – невідповідності світовим стандартам, що не дає змоги конкурувати з іноземними аналогами. Слабкість експортерів Львівщини, за рідкісними винятками, також полягає у браку капіталовкладень, які дозволили б розширити експортні можливості виробників.

Існують досить вагомні недоліки також в інфраструктурному забезпеченні ЗЕД: недосконалість митного обслуговування та митних процедур, фінансових розрахунків, проблеми транспортування й зв'язку; служб із надання консалтингових, інформаційних та інших ділових послуг тощо [8, с. 25]. Перешкодою у розвитку експорту на ринки ЄС можуть бути соціально-економічні проблеми в країні, які, безумовно, здійснюють негативний вплив на імідж країни. Окрім того, повільне здійснення реформ, зростання корупції та інших економічних злочинів, нестабільність національної валюти та інфляція не сприяють нарощенню виробництва, а відповідно й експорту області.

Перевага Львівської області полягає у її зручному розташуванні та прямому кордоні з ЄС. Це створює умови для збільшення обсягів експортних перевезень між кордоном, допомагає встановити контакти, ознайомитися з культурою та мовою потенційних партнерів, знижує транспортні витрати і створює умови для транзиту. Окрім того, Львівська область ще має додаткові можливості для створення стимулів для іноземних інвесторів в регіоні та підвищення конкурентоспроможності та експортного потенціалу завдяки участі у фінансових програмах ЄС (зокрема Європейській політиці сусідства).

Висновки. Підсумовуючи результати аналізу, можна стверджувати, що у Львівській області протягом 2011-2015 років спостерігалось погіршення динаміки експортно-імпортних операцій у країні ЄС. Експорт товарів характеризувався схильністю до нестабільності, що свідчило про їх миттєву реакцію на зміни ринку. Імпорт товарів характеризувався спадом або нестабільністю із тенденцією до негативу. Особливу увагу слід приділити виробникам, на продукти яких є попит з боку країн ЄС (зокрема, Австрії, Бельгії, Естонії, Латвії, Литви, Румунії, Словаччини та Угорщини).

Це такі види економічної діяльності як оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини, текстильне виробництво, виробництво одягу та виробництво харчових продуктів. Вміле використання потенціалу зазначених видів переробної промисловості може дати значний поштовх для розвитку їх експорту.

Подальші дослідження можуть бути присвячені аналізу змін у структурі експорту та імпорту послуг Львівської області, а також дослідженню експортно-імпортних операцій області з її основними торговельними партнерами.

Список використаних джерел:

1. Волошин В.І., Васильців Т.Г., Мокій А.І. Потенціал конкурентоспроможності західних регіонів України та проблеми його реалізації у посткризовий період (аналітична доповідь) / Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові, 2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.niss.lviv.ua>
2. Використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти у Львівській області у 2015 році (попередні дані) (експрес-випуск) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/express/2016/v0202_12.pdf
3. Головне управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/>
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Зайняте населення за видами економічної діяльності та регіонами у 2014 році [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації: [монографія] / Ю.В. Кіндзерський ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2013. – 536 с.
7. Львівська торгово-промислова палати [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://eng.lcci.com.ua/category-members>
8. Черчик Л. Основні проблеми зовнішньоекономічної діяльності підприємств України / Л. Черчик // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2015. - № 2. – С. 21-26.
9. Шинкоренко Т.П., Білоцерківець О.Г. Структурні диспропорції українського експорту товарів до країн ЄС та напрями їх подолання [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/Шинкоренко_Білоцерківець-2015.doc.pdf
10. International trade. European statistics [Electronic resource]. – Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
11. TARIC Consultation [Electronic resource]. – Available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en&SimDate=20160608